

Elisabeta POP

Artiști nebuni? Nebuni artiști?

Iubitorii tradiționalei operete sau ai comediei musai muzicale din seara de revelion vor fi fost destul de nedumeriți când au văzut un afiș care-i invită la un spectacol intitulat nici mai mult nici mai puțin decât **Imaginează-ți că ești bolnav!** (aici cu sensul clar de „nebun”). Dar tradiția e tradiție și dragostea publicului maghiar și atașamentul față de trupa de teatru e sincer, așa că îmi imaginez că sala a fost plină și, tot conform tradiției, au închinat la sfârșit cu toții o cupă de șampanie. Fericiți, cine știe că nu sunt și ei într-o ureche, precum personajele spectacolului...

Eu una am văzut reprezentația a treia.

Ei bine, regizorul Árkosi Árpád, în deplină înțelegere cu noul director al trupei, tânărul actor Dimény Levente, a venit cu propunerea de a mai schimba câte ceva din împământenita tradiție, aceea cu opereta, și a propus pentru seara dintre ani, un spectacol „mai altfel”.

În decorul aseptice al unui așezământ de boli mintale – paravane de un alb strălucitor pe roțile – își fac intrarea, conduși de un Doctor căruia i se spune uneori și Lucifer, pacienții prezentați de către acest doctor pe care-l bănuim un regizor ratat, interesat să facă un experiment terapeutic. De fapt, el ni-i prezintă ca personaje și o face într-un mod absolut teatral; el însuși poartă o mantie din garderoba vreunui teatru, un guler-șal imens roșu și are fața spoită cu un fond de ten alb. Personajele sunt ceea ce, probabil, pacienții și-au imaginat c-ar fi: Adam și Eva, îmbrăcați sumar, cu frunzele de rigoare acolo unde știm, Hamlet cu un craniu fosforescent în mână, Romeo cu o inimă roșie de turtă dulce pe piept, Julieta cu o colivie pe care n-o lasă din mână și în care ne spune că se află ciocârlia sau privighetoarea, Othello nervos din cale-afară, repezindu-se mereu s-o gătuie pe Desdemona care pare total neajutorată, Don Quijote cu o platoșă – capacul unei oale de la bucătăria spitalului, Sancho, un grăsan cu pantalonii rupți în fund, încercând s-o convingă pe una dintre fete să fie Dulcineea; Anna Karenina cu nelipsitul ei mașon, Contesa Sylvia cântând cu înverșunare celebrele ei șlagăre, Carmen pasionată, căutându-l pe Don José și confundându-l, ca din întâmplare, cu Escamillo, Lady Macbeth purtând la brâu o sticlă cu cerneală roșie pe care o folosește, de câte ori prinde ocazia, ca să mângâiească pe ușile închipuite, cuvinte de dragoste și să rămână, bineînțeles, cu mâinile pătate... Ea rostește, cu o față ce se vrea înfricoșătoare, un fragment din piesa cu pricina. Don Juan se crede, firesc cel mai cel etc.

Cele Trei surori cehoviene nedespărțite, urlând că vor la Moscova (drept care unul dintre „colegi” le îndeamnă să dorească să plece la Budapesta cea adorată – prilej să se cânte un cunoscut șlagăr despre respectiva capitală), cu o Mașa îndrăgostită care crede că Doctorul e Verșinin și-l sufocă cu îmbrățișările... Și așa mai departe... Țăranii-străbunii, sfioși, se uită și se minunează, sigur nu înțeleg de ce urlă băiatul acela cântecul „Sexy bomba”...

Ei bine, între ei se află și un bufon care, fiindcă spune prea multe, e pus în cușcă. Artist „cu gură mare”, nu-i așa?

„Artiștii” sunt îmbrăcați cum s-a nimerit: toți și-au albit fețele, iar peste pijamale sau cămăși de noapte și-au aplicat fiecare ce-a crezut de cuviință; unii au venit cu

umbrele, alții cu seringi, una și-a mărit sânii – că tot se poartă – cu două farfurii de toată frumusețea, altul târăște, plin de importanță, aparatul de perfuzie... Spre disperarea celor două infirmiere-gemene care se tot chinuie să strângă și să aranjeze lucrurile împrăștiate de pacienții-actori. Și pe care Doctorul le prezintă ca fiind, una Brigitte, alta Bardot. Doar femeia de serviciu e mai pașnică și, resemnată, stă și-i privește pe toți, oarecum fermecată, uitând de mătură și de... găleată.

Spectacolul decurge vioi, fiindcă fiecare actor (acum mă refer la actorii-actori) dorește să fie reținut de public, mai ales când își rostește monologul de bază, ca să zic așa. Altminteri, internații se agită tot timpul, aleargă, intră unii peste ceilalți, se împiedică, reiau, râd când nu trebuie, plâng, țipă, se-ncaieră. Gradenele pe care stau când n-au ce face, se mișcă dintr-o parte în alta a scenei.

Spectacolul-parodie abundă în poante, cele mai multe de bun-gust și pline de haz; de pildă, Julieta bea dintr-o sticlută detergent, în celebra scenă a morții, șinele căii ferate și trenul sub care se aruncă Anna Karenina sunt făcute ad-hoc din frânghii și din trupurile pacienților, gata să facă figurație la toate numerele din program ș.a.m.d.

Spre final, deși agasat și obosit de hărmălaia creată de indisciplinații săi artiști, Doctorul ne spune și el, cu aerul unei descoperiri epocale: „Să știți că există viață și înainte de moarte"... Drept care cazi pe gânduri și te îndoiești și de sănătatea lui mintală. Imediat o vagă îndoială se insinuează între toți spectatorii: dar oare noi om fi în toate mințile? Ne revenim apoi, la îndemnul afișului: haideți să ne închipuim că... Dar să ne și bucurăm că nu...

În ultimele momente, pe o melodie cam nostalgică, ce-i drept, și prea puțin în ton cu un final vesel, de spectacol, dacă nu de cabaret, cel puțin de seară de revelion, actorii–nebuni vin în scenă cu câte o cutie de carton în mână, cutii pe care se zăresc fotografii colorate, apoi se apucă și le clădesc frumos unele peste altele, ca-ntr-un joc de copii. Dar, în final, surpriză! În fața noastră se înalță chiar clădirea frumos colorată a TEATRULUI orădean. Publicul aplaudă. Se instalează o emoție sinceră. Sala realizează aluzia plină de tristețe a gestului lor, la faptul că de doi ani ei joacă pe scene străine și reparațiile teatrului se târăgănează nepermis de mult. E și un reproș adus edililor orașului care, cel puțin o vreme, au fost indiferenți...

Însă mai e ceva, un mesaj ascuns în această construcție-metaforică: e propunerea unui teatru nou, modern, e despărțirea ușor nostalgică, dar certă, iată, și de trecutul teatral în care opereta și comedioarele muzicale ocupau primul loc...

Oricum ar fi, spectacolul a confirmat talentul multilateral al trupei maghiare: actorii cântă, dansează și rostesc texte dramatice cu imensă credință și dragoste pentru scenă. Vi se pare puțin?

Cât privește viitorul artistic al Trupei Szigligeti, noul drum pe care dorește s-o apuce, vom trăi și vom vedea...

Teatrul de Stat Oradea, Trupa Szigligeti – Imaginează-ți că ești... bolnav! – Regia: Árkosi Árpád. Adaptarea: Fazakas Márta. Scenografia: Florina Bellinda Birea. Cu: Ababi Csilla (Júlia), Pál Hunor (Rómeó), F. Bathó Ida (Irina), F. Márton Erzsébet (Mása), Halasi Erzsébet (Olga), Csatlós Lóránt (J.K. Szupersztár), Csepei Róbert (Ádám), Gajai Ágnes (Éva), Csíky Ibolya (Sárbogárdi Jolán), Dimény Levente (Dr. Hiúz), Dobos Imre (Willy Loman), Fábíán Enikő (Lady Macbeth), Firtos Edit (Anna Karenina), Hajdu Géza (Intrikus), Herman Ferenc (Liliom), Kardos M. Róbert (Hamlet), Kiss Csaba (Othello), Kocsis Gyula (Örnagy), Kovács Enikő (Körmüves Kelemenné), Kovács Levente jr. (de Sade márki), Meleg Vilmos (Tiborc), Molnár Júlia (Csárdáskirálynő), Rácz Mari (Hoffmanné), Szotyori József (Don Quijote), Tóth Adalbert (Oedipus), Tóth Tünde (Carmen), Gavriș Christina (Ápolónő), Gavriș Ramona (Ápolónő). Premiera: 31 decembrie 2009.